

14 Μαρτίου 2014

Ευαγόρας Παλληκαρίδης: Επιστολές πριν στηθεί η αγχώνη

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Λευκωσία: Κλείνουν φέτος 57 χρόνια από τον απαγχονισμό του 18χρονου Ευαγόρα Παλληκαρίδη στις Κεντρικές Φυλακές της αποικιοκρατούμενης Κύπρου, στις 14 Μαρτίου του 1957. Η πρόσφατη αξιόλογη έκδοση Αν θες να μάθεις νέα μου...

(Λευκωσία 2013, εκδ. Εν τύποις) περιέχει τις επιστολές που αντάλλαξε ο Ε.Π. με τη συμμαθήτριά και καλή του φίλη Λύα Χατζηαδάμου, από τον Μάρτιο του '55 όταν εκείνη μετοίκησε με τους γονείς της στην Αφρική, έως τον Μάρτιο του 1957 όταν ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης απαγχονίστηκε από τους Άγγλους, και αποκαλύπτει μια καινούργια και πολύ ενδιαφέρουσα πτυχή της πνευματικής δράσης του ήρωα. Σε διαδοχικά αποσπάσματα των επιστολών αυτών διακρίνεται η προσπάθειά του Ε.Π. να «αφηγηθεί» την ίδια τη συμμετοχή του στον Απελευθερωτικό Αγώνα της ΕΟΚΑ, ως μια περιπέτεια, που αν και δύσκολη κι επικίνδυνη, θα του επέτρεπε να συμβάλει προσωπικά στην απελευθέρωση του τόπου του και στην ευημερία του λαού του.

Το πνεύμα της αυτοθυσίας είναι από τα πρώτα πράγματα που αντιλαμβάνεται ο μελετητής του αντι-αποικιακού αγώνα της Κύπρου. Άλλωστε οι μυθολογίες των λαών όλου του κόσμου σκιαγραφούν τον ήρωα ως τον άνθρωπο που καταφέρνει να υπερβεί τους όποιους προσωπικούς και επίκαιρους περιορισμούς και να αφηγήσει τον θάνατο, έχοντας τη βεβαιότητα πως η αναχώρησή του από τη ζωή ισούται απλώς με τη σωτήρια μετάβασή του από τον κόσμο της σάρκας στον κόσμο του πνεύματος και την προσφορά του στο ευρύτερο κοινωνικό «καλό». Στις 5.12.1955, όταν αποφασίζει να ενταχθεί στο αντάρτικο, ο Ε.Π. γράφει στη Λ.Χ.: «Είναι το τελευταίο μου γράμμα γιατί: Θα πάρω μίαν ανηφοριά,/ θα πάρω μονοπάτια/ να βρω τα σκαλοπάτια/ που παν στη λευτεριά (...)». Το επόμενο του γράμμα το γράφει στο βουνό (1.1.1956): «Χειμώνας, παγωνιά, κρύο και... καθαρός αέρας. Δεν είμαι πια σκλάβος. (...) Γιατί να μην πεθάνω για κάτι υψηλό, για κάτι ωραίο;». Στις 9.1.1956 εκφράζει για πρώτη φορά την ιδέα πως οι σκληρές συνθήκες της αντάρτικης ζωής θα μπορούσαν σε μια χιουμοριστική και μάλλον ρομαντική αντιστοιχία να ταυτισθούν με το σενάριο μιας «περιπετειώδους» ταινίας: «Τώρα διάγω βίον μάλλον ανήσυχον. Εξάλλου ασχολούμαι με την ηθοποιίαν παίζοντας στο film «ο Περιπλανώμενος» και γι' αυτό δεν βρίσκω καιρόν για αλληλογραφίες».

Ο Ευαγόρας στις επιστολές του αναφέρεται κάπως αόριστα σε μια ταινία στην οποία συμμετέχει, καθίσταται όμως πολύ σαφές από τη μια πως η ταινία αυτή δεν είναι άλλο από τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ κι από την άλλη πως ήδη υπάρχει στο μυαλό του το ενδεχόμενο η υπόδυση του «ρόλου» του να του κοστίσει ακόμη και τη ζωή: 19.3.1956: «Όπως σου έγραψα, ασχολούμαι με τον κινηματογράφο... ή μάλλον με το θέατρο.. (κι έρχεται στο νου μου πως ... «η ζωή είναι θέατρο με ηθοποιούς τους ανθρώπους»). Ένα θέατρο... το πιο μεγάλο... με τους καλύτερους ηθοποιούς... Ένας απ' αυτούς είμαι -μοιραίως- κι εγώ... (...) Ποιος ξέρει - Η ζωή είναι παράξενη- (...) Μπορεί κάποιος ρόλος να μου λείει το τέλος μου...». (24.7.1956): «Στο film που παίζω δεν πήρα βραβεία, αλλά θα πάρω

ένα πολύ μεγάλο (ή μάλλον θα το δώσω (δώσουμε). Αρχίζει από Ε.». (29.8.1956): «Το γύρισμα της ταινίας συνεχίζεται και γι' αυτό περνώ τον περισσότερο καιρό μου προσπαθώντας να μάθω τον ρόλο μου. Το φιλμ εστί διασκεδαστικόν, αστυνομικόν, περιπετειώδες, ορειβατικόν κ.τ.λ.».

«Η σκέψη δεν κλείνεται...»

Όταν πια ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης βρίσκεται κρατούμενος στις Κεντρικές Φυλακές, η αδελφή του Γιωργούλλα γράφει στη Λύα εκ μέρους του (21/12/1956): "The film has finished and all has finished with it" («Το φιλμ έχει τελειώσει, και όλα έχουν τελειώσει μαζί του»). Κι η Λύα γράφει στον Ευαγόρα (1/3/1956): «Έμαθα τα όσα έπαιξαν ρόλο για τον τελειωμό του film σου. Σε συγχαίρω και σ' εκτιμώ τώρα πιο πολύ».

Είναι κρατούμενος στις Κεντρικές Φυλακές και ξέρει πως μερικές βδομάδες μετά η ζωή του θα τελειώσει. Δεν παραιτείται όμως. Ακόμη και έγκλειστος στις φυλακές της Αποικιοκρατίας παραμένει πνεύμα ενεργό, ικανό να ξεπερνά τα ανθρώπινα όρια και να οραματίζεται μια ζωή καλύτερη για τις επόμενες γενιές. Ίσως αυτό να σχετίζεται άμεσα και με την ποιότητά του ως δημιουργού, ως ανθρώπου και ως λογοτέχνη.

Μια από τις τελευταίες επιστολές του στη Λύα, μερικές βδομάδες πριν οδηγηθεί στην κρεμάλα, υποδηλώνει του λόγου το αληθές. Γράφει στις 7/3/1957: «Κι αν είμαι κλεισμένος, η σκέψη δεν κλείνεται... Τρέχει... γυρίζει πότε' εδώ και ποτέ' εκεί και κάπου κάπου σταματά σε κάποια θύμηση, σε μιαν ανάμνηση, σ' ένα τραγούδι που λέει πως κάποτε θα περάσουν τα μίση...».

«Γειά σου, μπορεί και για πάντα»

Στις 22 Νοεμβρίου 1956, ο Χάρτιγκ εφαρμόζει τον Νέο Νόμο Έκτακτης Ανάγκης, που ήταν ακόμη πιο βάνουσος από τον προηγούμενο. Σύμφωνα μ' αυτόν, σε θάνατο μπορούσε να καταδικαστεί κάποιος ακόμα και για ελαφρά παραπτώματα. Στις 20/12/1956, κι ενώ βρίσκεται ακόμη στο αντάρτικο, ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης κλείνει έτσι το γράμμα του στη Λύα: «Τώρα σ' αφήνω... Γειά σου, μπορεί για πάντα. (...) Υ.Γ. Αν θες γράφε μου κάτι στην αδελφή μου... The end». Το ίδιο βράδυ ο Ευαγόρας συλλαμβάνεται όταν η ομάδα του πέφτει σε μηχανοκίνητη περίπολο από στρατιώτες και αστυνομικούς. Οι δυο συναγωνιστές του καταφέρνουν να διαφύγουν, ενώ εκείνος όχι μόνο παραδίδεται, αλλά και ομολογεί ρητά σε κατάθεσή του την εμπλοκή του στην ΕΟΚΑ. Το δικαστήριο τον καταδικάζει σε θάνατο, επειδή συνελήφθη έχοντας στην κατοχή του ένα όπλο μπρεν, μη συναρμολογημένο, άρα ούτε και χρησιμοποιήσιμο.

Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης δεν υπήρξε απλός θαυμαστής της αγωνιστικής παράδοσης της Σπάρτης και της ευρύτερης αρχαίας Ελλάδας, δεν υπήρξε απλός θαυμαστής των ποιητών του έθνους· συνέβαλε και ο ίδιος με έμπρακτο τρόπο στον αγώνα του τόπου για ελευθερία, καθώς και στον εμπλουτισμό της Ελληνικής Λογοτεχνίας. Καλός αγωνιστής, σπουδαίος ποιητής. Οι συγγενείς, οι συναγωνιστές κι οι φίλοι του τον θυμούνται πάντα με τη γραφίδα στο χέρι, να σκαρώνει στιχάκια ή με το τραγούδι και το χωρατό στα χείλη. Κι αν έχασε τη ζωή του τόσο νέος, πρόλαβε να αφήσει πίσω του πολλά και ποικίλα τεκμήρια της ψυχοσύνθεσης και του πνεύματός του. Κι αυτά, δεν υπήρξαν απλώς αξιόλογα, αλλά πέτυχε να τα εκφράσει και με μοναδικό λογοτεχνικό οίστρο και πρωτοτυπία. Έκτοτε, τα 'τραγούδια' του για τη λευτεριά, την Ελλάδα και άλλα πολλά θέματα, έχουν μελετηθεί επανειλημμένως κι έχουν αναγνωρισθεί από την πανελλήνια κοινότητα για την ιστορική και τη λογοτεχνική τους αξία.

Ηβη Θωμά

Πηγές: Φιλελεύθερος- .churchofcyprus.org.cy